

Медведєва О.В., к.б.н., доцент,
зав. кафедри екології та охорони навколишнього середовища
Мірзак Т.П., асистент
Кіровоградський національний технічний університет,
м. Кіровоград

ЕКОЛОГІЧНИЙ СТИЛЬ МИСЛЕННЯ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сьогодні надзвичайно гостро стоїть питання вдосконалення всієї системи екологічної освіти на принципах усвідомлення своєї відповідальності за стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей. Крім того, без екологізації освіти неможливе входження України в сучасний міжнародний освітній простір [2].

Сучасне суспільство має потребу у фахівцях, які не лише володіють певними професійними знаннями, а й мають змогу реалізувати себе завдяки цим знанням: проявляти свідоме ставлення до природи, розвивати свій творчий потенціал на засадах безпечного природокористування тощо.

Згідно з Концепцією екологічної освіти України «глибоким опануванням екологічними знаннями, формуванням екологічного мислення, свідомості і культури мають бути охоплені громадяни всіх категорій, вікових груп і сфер діяльності. Збалансований, екологічно безпечний розвиток повинен бути базисною ідеєю екологічної освіти згідно з міжнародними вимогами» [1].

Метою публікації є аналіз загального рівня екологічної культури студентів неекологічних спеціальностей, що безпосередньо пов'язано з екологічним стилем мислення.

Відомо, що значна частина випускників вузів технічних спеціальностей зустрічається зі складностями в роботі щодо забезпечення екологічної безпеки. Це пов'язано з багатьма причинами, основними з яких є: недостатня сформованість навичок професійної адаптації та невміння передбачити наслідки впливу власної діяльності на довкілля [5].

В період навчання у вищій школі процес формування і вдосконалення екологічного стилю мислення має особливе значення. Майбутній фахівець повинен володіти екологічною етикою та екологічною культурою. І якщо передача знань, умінь, навичок є завданням фахівців, то формування відношення до природи, цілей і мотивів взаємодії з нею, готовності вибрати екологічно доцільні стратегії діяльності - завдання всіх викладачів. Тому екологізація освіти, що передбачає вирішення завдань екологічного виховання, розглядається як важлива сучасна тенденція в освітніх системах.

Одним з важливих напрямків взаємодії сучасного суспільства з природою є подолання екологічної безграмотності населення. Екологічні знання є основою для екологічного мислення. Саме екологічні знання дозволяють зрозуміти природні процеси та особливості живих систем як результат цих процесів. Навколишній світ може адекватно сприйматись тільки з позицій екологічного мислення [3].

Формування екологічного стилю мислення у студентів неекологічних спеціальностей – доволі складна задача. Майбутні фахівці повинні володіти знаннями, що відбивають взаємодію живих організмів з навколишнім середовищем на різних рівнях, вміти пов'язати екологічні знання з інженерними проблемами охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Екологічна культура, що обумовлює екологічне мислення, є основою вирішення екологічних проблем і її формування можливе лише при опануванні трьох блоків знань: біологічні системи, середовище існування і взаємовплив чинників середовища і систем.

Протягом лютого-березня 2015 р. нами було проведено дослідження загального рівня екологічної культури студентів неекологічних спеціальностей Кіровоградського національного технічного університету, що у свою чергу впливає безпосередньо на формування екологічного стилю мислення. У дослідженні прийняли участь 65 студентів 4-х курсів інженерних спеціальностей факультетів: сільськогосподарського машинобудування, механіко-технологічного, проектування та експлуатації машин. Для оцінки рівня екологічної

культури було використано тест Асафовой О.В. [4]. В тесті виділяються три взаємопов'язані частини: екологічна освіченість, екологічна свідомість та екологічна діяльність.

Аналіз результатів виявив наступне: низький, середній та високий рівень екологічної освіченості мають 9,5, 62 і 28,5 % студентів відповідно; низький, середній та високий рівень екологічної свідомості мають 5,2, 78,3 і 16,5% студентів відповідно; низький, середній та високий рівень екологічної діяльності – 31, 58,3 і 10,7% студентів відповідно. Тобто, переважна більшість студентів має середній рівень екологічної освіченості, екологічної свідомості та екологічної діяльності. Такі результати можна пояснити тим, що студенти 4-го курсу вже певним чином підготовлені до сприйняття екологічних знань, адже у них є значний життєвий досвід, розуміння необхідності екологічного підходу і охорони природи, сформовані базові екологічні поняття. При цьому вони володіють багатьма елементами екологічного мислення: аналізують, зіставляють, роблять узагальнення і висновки.

Подальша робота з підготовки майбутнього інженера спрямовується на те, щоб набуті екологічні і природоохоронні знання переростали у переконання і ставали невід'ємною частиною його світогляду та майбутньої професійної діяльності. Для досягнення цієї мети викладачі повинні перебудовувати навчальний процес від передачі знань до розгляду проблеми і розробки можливих шляхів її вирішення.

Отже, екологічна освіта повинна орієнтуватись на активну взаємодію людини з природою, побудовану на науковій основі, на позиціонуванні людини як частини навколишнього природного середовища. Екологічні знання, отримані у вузі, повинні стати основою екологічної культури і екологічного стилю мислення. Вони мають сприяти усвідомленню екологічних цінностей, допомагати вирішенню комплексних екологічних проблем, що стоять перед людством, забезпечити комфортність його існування у майбутньому, зберегти та примножити унікальне біорізноманіття живого світу.

Список використаних джерел:

1. Про концепцію екологічної освіти в Україні: № 13/ 6-19 від 20.12.2001 // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. - № 7. - 2002.
2. Липова Л., Лукашенко Т., Малишев В. Екологічна компетентність особистості в умовах фундаменталізації освіти. //Український науковий журнал «Освітарегіону: Політологія. Психологія. Комунікації» №1, 2012. – С. 277
3. Скиба Ю. А. Екологічна освіта як складова частина стратегії сталого розвитку / Ю. А. Скиба // [Електронний ресурс]. Наук. тези Нац. пед. ун-т ім.М. П. Драгоманова. – Київ. Режим доступу: http://www.mama-86.org.ua/archive/ecodemocracy/skyba_u.htm
4. Асафова, Е.В. Разработка модели системы воспитания в высшем учебном заведении/ Е.В. Асафова - Казань, КГУ, 2002. – 42 с.
5. Глухова Г. Г. Аксіологічні засади формування екологічної культури студентів вищих технічних навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. Г. Глухова – К., 2008. – 19 с.